(૫૫)

પ્ર.૧ (અ) નીચેના પાઠની પૂર્તિ કરો. **(૨૪)**

૧. જત્તા ભે **જવણિજ્જં ચ ભે ખામેમિ ખમાસમણો દેવસિયં** વઈક્કમં

૨. સહસાભક્ખાણે **રહસાભક્ખાણે સદાર મંતભેએ મોસોવએસે કુડલેહકરણે** એવા બીજા

૩. વાઈઓ **માણસિઓ ઉસ્સુત્તો ઉમગ્ગો અકપ્પો** અકરણિજ્જો

૪. સાગ વિહિં **માહુરય વિહિં જેમણ વિહિં પાણિય વિહિં મુહવાસ વિહિં** વાહણ વિહિં

૫. અસણં **પાણં ખાઈમં સાઈમં વત્થ** પડિગ્ગહ

૬. ચક્ખુદયાણં **મગ્ગદયાણં સરણદયાણં જીવદયાણં બોહીદયાણં** ધમ્મદયાણં

૭. ખાસિએણં **છીએણં જંભાઈએણં ઉડ્ડુએણં વાયનિસગ્ગેણં** ભમલીએ

૮. તુબ્ભેહિં **અબ્ભણુણાએ સમાણે દેવસિયં પડિક્કમણં** ઠાએમિ

૯. વચ્ચામેલિયં **હીણક્ખરં અચ્ચક્ખરં પયહીણં વિણયહીણં** જોગહીણં

૧૦. ચઉવ્વિહે **અણત્થાદંડે પન્નતે તં જહા અવજ્ઝાણાચરિયં** પમાયાચરિયં

૧૧. સમકિત **પરમત્થ સંથવો વા સુદિટ્ઠ પરમત્થ** સેવણા

૧૨. જીવ **જાણી પ્રીછી સ્વ સંબંધી શરીર માંહેલા પીડાકારી સ અપરાધી** વિગલેન્દ્રિય

(આ) નીચેના શબ્દોના ગુજરાતીમાં અર્થ લખો. **(૧૨)**

	જવાબ
૧. તુબ્ભેહિં	**આપની**
૨. વઈક્કંતો	**વ્યતીત થયો છે**
૩. ઉત્તમા	**સૌથી શ્રેષ્ઠ, ઉત્તમ**
૪. કઓ	**કર્યા હોય**
૫. ખમાસમણો	**હે ક્ષમાશ્રમણ**
૬. કિલામો	**બાધા–પીડા થઈ હોય તો**
૭. દુજ્ઝાઓ	**માઠું ધ્યાન ધર્યું હોય**
૮. મણ દુપ્પણિહાણે	**સામાયિકમાં મનથી ખરાબ વિચાર કર્યા હોય**
૯. ઉગ્ગહં	**અવગ્રહમાં આવવાની**
૧૦. ઠાણાઓઠાણં	**એક સ્થાનેથી બીજે સ્થાને**
૧૧. ચિંતવનાર્થે	**ચિંતન કરવા માટે**
૧૨. સવ્વ કાલિયાએ	**સર્વ કાળ સંબંધી**

(ઇ) નીચેના શબ્દોના મૂળ પાઠ લખો. **(૧૨)**

	જવાબ		જવાબ
૧. અણુવ્રત	**મણુવ્વયાણં**	૨. સર્વ જીવોને શરણ દેનારા	**સરણદયાણં**
૩. મિથ્યાભાવે કરેલી	**મિચ્છાએ**	૪. સર્વ પ્રકારના મિથ્યા આચરણો વડે	**સવ્વ મિચ્છોવયારાએ**
૫. મળ્યેથી	**સમાણે**	૬. સત્કાર કરું છું	**સક્કારેમિ**
૭. તેમ જ	**તહ**	૮. શુદ્ધતાપૂર્વક કરેલ ન હોય	**ન સોહિયં**
૯. વંદન કરવાને	**વંદિઉં**	૧૦. ઘણા શુભયોગે–સમાધિભાવે	**બહુ સુભેણં**
૧૧. વ્યાપારોનો	**જોગં**	૧૨. તેત્રીસમાંથી કોઈપણ	**ત્તિતિસન્નયરાએ**

(ઈ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૭)**

૧. પ્રતિક્રમણમાં વંદના કરવાનો પાઠ કયો છે? તે પાઠનું બીજું નામ શું છે?

જ. પ્રતિક્રમણમાં વંદના કરવાનો પાઠ ત્રીજો ઈચ્છામિ ખમાસમણોનો છે. તે પાઠનું બીજું નામ દ્વાદશાવર્ત્ત અથવા

ઉત્કૃષ્ટ વંદના છે.

૨. ખંડિયં અને વિરાહિયં એટલે શું?

જ. ખંડિયં એટલે વ્રતનો એકાંશે ભંગ અને વિરાહિયં એટલે વ્રતનો સર્વાંશે ભંગ.

૩. પક્ખિય પ્રતિક્રમણ ક્યારે કરાય છે?

જ. ૧૫ દિવસોમાં લાગેલા પાપની આલોચના કરવા માટે મહિનામાં બેવાર સાંજે પાખીના (પૂનમ અને અમાસ) દિવસે કરાય છે.

૪. અતિચાર ક્યારે લાગે છે?

જ. પચ્ચક્ખાણ ભૂલી જવાથી કે તેમાં શંકા ઉત્પન્ન થવાથી વ્રતમાં જે દોષ લાગે તેને અતિચાર કહે છે.

૫. મહાવ્રત એટલે શું? તેનું પાલન કોણ કરે છે?

જ. મહાવ્રત એટલે જેમાં હિંસા, જૂઠ, ચોરી, મૈથુન, પરિગ્રહ વગેરે પાપોનો સંપૂર્ણ ત્યાગ કરવામાં આવે. તેનું પાલન જૈન સાધુ કરે છે.

૬. આત્મા ક્યારે ખરાબ થાય છે? પાપને ધોવાની ક્રિયાને શું કહેવાય?

જ. પ્રતિક્રમણ કરવામાં કંટાળો આવે ત્યારે આત્મા ખરાબ થાય છે. પાપને ધોવાની ક્રિયાને પ્રતિક્રમણ કહેવાય.

૭. દર્શન એટલે શું?

જ. દર્શન એટલે નવ તત્ત્વ પર શ્રદ્ધા રાખવી અથવા વસ્તુનો સામાન્ય બોધ.

(૨૫)

પ્ર.૨ (અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. (૧૬)

૧. ખેચર કોને કહે છે? તેના બે ઉદાહરણ આપો. ગર્ભજ તિર્યંચની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ લખો.

જ. જે જીવ આકાશમાં ઊડે તેને ખેચર કહે છે. ચામાચીડિયા, મોર, કબૂતર, ચકલા, સમુદ્ગ પંખી, વીતત પંખી વગેરે. ગર્ભજ તિર્યંચની ઉત્કૃષ્ટ સ્થિતિ ૩ પલ્યોપમની.

૨. વાઉકાયની દયા કેવી રીતે પાળશું? કોઇપણ બે મુદ્દા લખો.

જ. ૧) ઉઘાડે મુખે બોલવું નહિ. સાધુ-સંતો સાથે જતના રાખીને વાતચીત કરવી. ૨) તાળી પાડવી નહિ. ૩) હિંચકા ખાવા નહિ. ૪) દાંડિયા, રાસ, ગરબા રમવા નહિ. ૫) કપડાં જોરજોરથી ઝાપટવા નહિ.

૩. બાદર પૃથ્વીકાયનું આયુષ્ય લખો. તેનું સંસ્થાન અને કુળ લખો.

જ. બાદર પૃથ્વીકાયનું આયુષ્ય જઘન્ય અંતર્મુહૂર્ત અને ઉત્કૃષ્ટ ૨૨૦૦૦ વર્ષનું છે. તેનું સંસ્થાન મસૂરની દાળ જેવું છે. કુળ ૧૨ લાખ ક્રોડ છે.

૪. પ્રત્યેક વનસ્પતિના બોલ કેટલા છે? તેના નામ લખો.

જ. પ્રત્યેક વનસ્પતિના બોલ દશ છે. મૂળ, કંદ, સ્કંધ (થડ), ત્વચા, શાખા, પ્રવાલ, પત્ર, ફૂલ, ફળ, બીજ.

૫. કંદમૂળ ન ખાવાથી સ્વભાવ કેવો થાય છે? શેના પર વિજય થાય છે?

જ. કંદમૂળ ન ખાવાથી સ્વભાવ તામસી કે ઉગ્ર ન થાય, ઠંડો રહે છે. રસનેન્દ્રિય પર વિજય થાય છે.

૬. વૈશાખ સુદ ત્રીજના દિવસે કયું પર્વ આવે છે? ચોમાસી પાખી કેટલી છે? ચાતુર્માસનો પ્રારંભ ક્યારથી થાય?

જ. વૈશાખ સુદ ત્રીજના દિવસે વરસીતપના પારણાનું પર્વ આવે છે. ચોમાસી પાખી ત્રણ છે. ચાતુર્માસનો પ્રારંભ અષાઢ સૂદ પૂનમથી થાય.

૭. શાશ્વત સુખનું સ્થાન કયું છે? મારા જીવનનું લક્ષ્ય શું છે?

જ. શાશ્વત સુખનું સ્થાન મોક્ષ છે. જન્મ-મરણના દુ:ખોમાંથી છૂટવા હું પણ મોક્ષમાર્ગની આરાધના કરી મોક્ષ પ્રાપ્ત કરીશ એ મારું જીવનનું લક્ષ્ય છે.

૮. ડહાપણ શેમાં છે? સરળતા કોને કહેવાય?

જ. પાપ થઈ જાય તેના કરતા થઈ જતા પાપને રોકવા તે જ ડહાપણનું કામ છે. સત્ય બોલવું, ચોરી-છેતરપિંડી ન કરવી તે સરળતા છે.

(આ) જોડકા જોડો. **(૩)**

(અ)	(બ)	જવાબ
૧. દાવાનળ	૧. પ્રત્યેક વનસ્પતિ	**૩. તેઉકાય**
૨. અંજના	૨. ૩૮ ભેદ	**૪. નરક**
૩. સોપારી	૩. તેઉકાય	**૧. પ્રત્યેક વનસ્પતિ**
૪. બેઈન્દ્રિય	૪. નરક	**૬. ૧૨ વર્ષ**
૫. વૈમાનિક	૫. ચૌરેન્દ્રિય	**૨. ૩૮ ભેદ**
૬. કરોળિયા	૬. ૧૨ વર્ષ	**૫. ચૌરેન્દ્રિય**

(ઇ) ખાલી જગ્યા પૂરો. **(૬)**

	જવાબ		જવાબ
૧. કંદમૂળ ન ખાવાથી ...... માં જવાય છે.	**સદ્ગતિ**	૨. હું નિત્ય છું .... થી હતો.	**અનાદિકાળ**
૩. .... અને .... રાગથી થાય છે.	**લોભ, માયા**	૪. જેનાથી .... વધે છે તે	**સંસાર, કષાય**

(૧૦)

પ્ર.૩ વાર્તાના આધારે નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો.

(અ) નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ લખો. **(૬)**

૧. નેમનાથ ભગવાનના માતા–પિતા–ભાઈનું નામ શું હતું? તેમના લગ્ન કોની સાથે નક્કી થયા હતા?

જ. નેમનાથ ભગવાનના માતા–શિવાદેવી, પિતા–સમુદ્રવિજય રાજા, ભાઈ–રહનેમિ હતા. તેમના લગ્ન ઉગ્રસેન રાજાની પુત્રી રાજેમતિ સાથે નક્કી થયા હતા.

૨. ગજસુકુમાર મુનિએ વેદના સહન કરતા શું ચિંતન કર્યું? તેઓ મૃત્યુ પામીને ક્યાં ઉત્પન્ન થયા?

જ. આત્મા નિત્ય છે અને શરીર અનિત્ય છે, ક્ષમા એ આત્માનો ગુણ છે અને ક્રોધ કરવો તે વિભાવ છે. મારા અશુભ કર્મોનું ફળ હું ભોગવી રહ્યો છું. તેઓ સર્વ કર્મોનો ક્ષય કરીને મોક્ષમાં ગયા.

૩. આનંદ શ્રાવકની સંપત્તિનું વર્ણન કરો. તેમની પાસે કેટલા ગોકુળ હતા? તેમાં કેટલી ગાયો હતી?

જ. આનંદ શ્રાવક પાસે ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રાનો ભંડાર હતો. ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રા વેપારમાં લગાડેલી હતી. ૪ કરોડ સુવર્ણમુદ્રા ધન તથા ઘરની વસ્તુઓમાં વાપરેલી હતી. તેની પાસે ૪૦૦૦૦ ગાયોના ૪ ગોકુળ હતા.

(આ) કોણ બોલે છે અને કોને કહે છે? **(૪)**

	જવાબ
૧. આજનો દિવસ આપણા માટે પરમ કલ્યાણકારી છે.	**આનંદ શ્રાવક શિવાનંદાને.**
૨. મનુષ્યનો ભવ મળવો ઘણો જ દુર્લભ છે.	**રહનેમિ મુનિ રાજેમતી સાધ્વીને.**
૩. આત્મધ્યાનમાં લીન રહેવા આજ્ઞા આપું છું.	**નેમનાથ ભગવાન ગજસુકુમાર મુનિને.**
૪. આવા લગ્નથી મને શું ફાયદો થશે?	**નેમકુમાર મનમાં વિચારે છે.**

(૧૦)

પ્ર.૪ નીચેના કાવ્યની પૂર્તિ કરો.

૧. ત્રણ **જગતના આધાર ને, અવતાર હે! કરુણા તણા, વળી વૈદ્ય હે! દુર્વાર આ, સંસારના દુ:ખો તણા,**
વીતરાગ વલ્લભ વિશ્વના, તુજ પાસ અરજી ઉચ્ચરું, જાણો છતા પણ કહી અને, આ હૃદય હું ખાલી કરું.

૨. ઠગવા **વિભુ! આ વિશ્વને વૈરાગ્યના રંગો ધર્યા, ને ધર્મનો ઉપદેશ રંજન લોકને કરવા કર્યા,**
વિદ્યા ભણ્યો હું વાદ માટે કેટલી કથની કહું, સાધુ થઈને બહારથી દાંભિક અંદરથી રહું.

૩. મૈત્રીભાવનું **ઝરણું, મુજ હૈયામાં વહ્યા કરે, શુભ થાઓ આ સકળ વિશ્વનું એવી ભાવના નિત્ય રહે.**
ગુણથી ભરેલા ગુણીજન દેખી, હૈયું મારું નૃત્ય કરે, એ સંતોના ચરણકમળમાં મુજ જીવનનું અર્ઘ્ય રહે.

૪. જીવડા **જીવનું જતન કરજે, ઓળખજે આચાર, દોહ્યલી વેળાએ જાણજે ધર્મ સખાયો થાય.**
ધર્મ વાડીએ ન નીપજે, ધર્મ હાટે ન વેંચાય, ધર્મ વિવેકે નીપજે જો કરીએ તો થાય.